

Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet Rijeka

GOSPODARSTVO HRVATSKE

Prof. dr. sc. Nada Karaman Aksentijević

MAKROEKONOMSKI AGREGATI
BRUTO DOMAĆI PROIZVOD (BDP)

BRUTO DOMAĆI PROIZVOD

- ❖ Pojam BDP (GDP) i GNP
- ❖ Izračun BDP
- ❖ Vrijednosna struktura BDP
- ❖ Struktura BDP s motrišta potrošnje
- ❖ Utjecaj uvoza i izvoza na mogućnost potrošnje
- ❖ Konceptije za izračun BDP
- ❖ Metode izračuna BDP
- ❖ Principi iskazivanja BDP
- ❖ Nominalni i realni BDP

Bruto domaći proizvod je ukupna vrijednost ostvarene proizvodnje u zemlji tijekom jedne poslovne godine. Vrijednosno je identičan **GDP**-u.

GNP je ukupna vrijednost ostvarene proizvodnje u zemlji uvećana za vrijednost proizvodnje ostvarene domicilnim kapitalom u inozemstvu.

Kod obračuna **BDP** i **GDP** primjenjuje se princip domicilnosti proizvodnje, a kod **GNP** princip domicilnosti kapitala.

BVP – Mt = BDP (bruto dodana vrijednost)

BVP – bruto vrijednost proizvodnje

MT – materijalni troškovi

Zašto od bruto vrijednosti proizvodnje moramo oduzeti materijalne troškove da bismo izračunali vrijednost ostvarene proizvodnje???

BDP – Am = NDV (neto dodana vrijednost)

Am - amortizacija

Vrijednosna struktura bruto domaćeg proizvoda :

- **Troškovi fiksnih fondova**
- **Porezi i doprinosi**
- **Neto plaće**
- **Kamate**
- **Poslovni višak (jedna od komponenti poslovnog viška je akumulacija koje je vlastiti izvor investicijskih sredstava)**

O VISINI BDP OVISE MOGUĆNOSTI POTROŠNJE U ZEMLJI !!

Struktura BDP s motrišta potrošnje (oblici potrošnje u nacionalnom gospodarstvu):

- ☐ **Osobna potrošnja i**

- ☐ **Javna potrošnja**

čine kategoriju konačne potrošnje.

- ☐ **Investicijska potrošnja**

Na veličinu nacionalne potrošnje, uz BDP utječu i vrijednosti

- ☐ **Uvoza (povećava mogućnosti potrošnje)**

- ☐ **Izvoza (umanjuje mogućnosti potrošnje)**

Struktura uporabe bruto domačeg proizvoda u odabranim zemljama u 1990. i 2004. godini (u %)

	Osobna potrošnja		Javna potrošnja		Bruto domaće investicije	
	1990.	2004.	1990.	2004.	1990.	2004.
Zemlje s niskim i srednjim dohotkom						
Albanija	61	89	19	9	29	24
Bjelorusija	47	57	24	20	27	28
Hrvatska	75	58	24	20	10	30
Češka Republika	49	50	23	23	25	28
Mađarska	61	69	11	10	25	24
Makedonija	72	79	19	20	19	22
Poljska	48	64	19	18	26	20
Zemlje s visokim dohotkom						
Francuska	57	56	22	24	22	20
Slovenija	53	54	17	20	17	27
Irska	58	45	16	15	21	25
Italija	58	60	20	19	22	20
Japan	53	57	13	18	33	24
Njemačka	57	59	20	19	24	17
SAD	67	71	17	16	18	18
Zemlje s dohotkom						
- niskim	70	69	13	11	21	23
-srednjim	60	58	13	14	26	26
- visokim	61	60	13	13	25	25

Izvor: World Development Indicators 2006., The World Bank, Washington, str. 222.-225.

KONCEPCIJE IZRAČUNA BDP-A

- **KONCEPCIJA PROIZVEDENOG DOHOTKA - zbrajaju se dohoci svih djelatnosti)**
- **KONCEPCIJA PRIMLJENOG DOHOTKA – zbroju dohodaka svih djelatnosti pribrajaju se dohoci koji pritječu iz inozemstva)**

➤ KONCEPCIJA UTROŠENOG DOHOTKA

- ako uz pomoć potrošnje mjeri kolika je u jednoj zemlji bila proizvodnja (koliki je bio proizvedeni dohodak), tada se od zbroja osobne, javne i investicijske potrošnje oduzima vrijednost uvoza, a dodaje vrijednost izvoza (ili se zbraja saldo platne bilance)
- ako mjeri kolika je u zemlji bila potrošnja proizvoda i usluga proizvedenih u nacionalnom gospodarstvu, tada se od zbroja osobne, javne i investicijske potrošnje oduzima vrijednost uvoza

METODE OBRAČUNA BDP-A

- **Realna ili proizvodna metoda**
- **Osobna, personalna ili prihodna metoda**
- **Rashodna metoda**

1. Realna ili proizvodna metoda

- BDP se izračunava kao zbroj dodatnih vrijednosti svih djelatnosti. Na razini ukupnog gospodarstva u obračun se uključuju stavke koje nisu raspoređene po djelatnostima: usluge financijskog posredovanja i porezi na proizvode umanjene za subvencije na proizvode.

**BRUTO DODANA VRIJEDNOST PO NKD-U I BRUTO DOMAĆI PROIZVOD,
2004. godine, tekuće cijene**

	Vrijednost, tis. kuna	Struktura BDP-a, %
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	13 578 853	6,3
B Ribarstvo	412 565	0,2
C Rudarstvo i vađenje	1 460 125	0,7
D Prerađivačka industrija	35 921 713	16,7
E Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	6 019 728	2,8
F Građevinarstvo	12 245 701	5,7
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	23 177 541	10,8
H Hoteli i restorani	6 667 878	3,1
I Prijevoz, skladištenje i veze	18 615 829	8,7
J Financijsko posredovanje	10 990 640	5,1
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	20 871 647	9,7
L Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	12 387 689	5,8
M Obrazovanje	8 367 715	3,9
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	9 113 285	4,2
O Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	5 640 356	2,6
P Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	333 948	0,2
Q Izvanteritorijalne organizacije i tijela	-	-
Usluge financijskog posredovanja indirektno mjerene	- 6 989 908	-3,3
Bruto dodana vrijednost (bazične cijene)	178 815 395	83,2
Porezi na proizvode minus subvencije na proizvode	36 167 706	16,8
BDP (tržišne cijene)	244 983 101	100,0

Izvor: SLJRH-2007., str. 208., 209.

2. Osobna, personalna ili prihodna metoda

- BDP se izračunava kao zbroj svih prihoda što ga ostvaruje stanovništvo jedne zemlje, a to su:

- prihodi od rada (najamnine, nadnice, plaće)
- prihodi od trgovačkog kapitala (dividende)
- prihodi od financijskog kapitala (kamate)
- prihodi od imovine (renta)

3. Rashodna metoda

- ako uz pomoć potrošnje mjeri kolika je u jednoj zemlji bila proizvodnja (koliki je bio proizvedeni dohodak), tada se od zbroja osobne, javne i investicijske potrošnje oduzima vrijednost uvoza, a dodaje vrijednost izvoza (ili se zbraja saldo platne bilance)

$$\text{BDP} = \text{O} + \text{J} + \text{P} + (\text{I}-\text{U})$$

PRINCIPI ISKAZIVANJA BRUTO DOMAĆEG PROIZVODA:

1. Teritorijalni princip

(dohodak se obračunava u mjestu u kojem se odvija poslovanje)

2. Organizacijski princip

(dohodak se obračunava u mjestu gdje je sjedište poduzeća)

3. Princip čiste djelatnosti

(dohodak se obračunava u djelatnosti u kojoj je ostvaren)

4. Princip pretežite djelatnosti

(dohodak se obračunava u djelatnosti u kojoj se odvija pretežiti dio poslovanja poduzeća)

DINAMIKA KRETANJA BDP POKAZUJE DA LI ZEMLJA OSTVARUJE EKONOMSKI RAST, STAGNACIJU ILI ZAOSTAJANJE!

- **Ekonomski rast** – BDP se iz godine u godinu povećava
- **Ekonomska stagnacija** – BDP se ne mijenja, ostaje na istoj razini
- **Ekonomsko zaostajanje** – BDP se iz godine u godinu smanjuje

OPREZNO S POJMOVIMA RASTA, STAGNACIJE I ZAOSTAJANJA U UVJETIMA INFLACIJE! KOD IZRAČUNA KORISTITI REALNE, A NE NOMINALNE VRIJEDNOSTI!!!!

The background is a solid blue gradient. A thin, light blue curved line starts from the top left and arcs towards the right side of the slide. On the right side, there is a vertical strip of a lighter blue color, creating a layered effect.

IZRAČUN STOPA RASTA BDP U KONTINUIRANIM I DISKONTINUIRANIM VREMENSKIM NIZOVIMA

Bruto domaći proizvod u mil. kuna (tekuće cijene) u razdoblju od 1995. do 2002.

Godina	BDP
1995.	98 382
1996.	107 980
1997.	123 810
1998.	137 603
1999.	141 579
2000.	152 518
2001.	165 639
2002.	179 390

Izvor: SLJRH-2004., str. 199.

Bruto domaći proizvod u mil. kuna (tekuće cijene) u razdoblju od 1995. do 2002.

Godina	BDP
1995.	98 382
1996.	107 980
1999.	141 579
2002.	179 390

Izvor: SLJRH-2004., str. 199.

Bruto domaći proizvod u mil. kuna (tekuće cijene) u razdoblju od 1995. do 2002.

Godina	BDP	Verižni indeks
1995.	98 382	-
1996.	107 980	109,76
1997.	123 810	114,66
1998.	137 603	111,14
1999.	141 579	102,89
2000.	152 518	107,73
2001.	165 639	108,60
2002.	179 390	108,30

Izvor: SLJRH-2004., str. 199.

Bruto domaći proizvod u mil. kuna (tekuće cijene) u razdoblju od 1995. do 2002.

Godina	BDP
1995.	98 382
1996.	107 980
1999.	141 579
2002.	179 390

Izvor: SLJRH-2004., str. 199.

$$\bar{s} = \left(\sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} - 1 \right) \times 100$$

Prosječna stopa promjene 1995. – 2002. = 8,96 %